

สรุปสาระสำคัญ

การสัมมนาทำความเข้าใจทิศทางและกระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนตำบลในระดับจังหวัด

วันเสาร์ที่ 5 กรกฎาคม 2551

ณ ห้องประชุมชั้น 1 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กรุงเทพฯ

การสัมมนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจทิศทางและกระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในช่วงต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดกระบวนการเชื่อมโยงสภาองค์กรชุมชนตำบลในระดับจังหวัด และการวางแผนปฏิบัติการสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดทั้งในส่วนของความร่วมมือพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน การเชื่อมโยงกับฐานงานพัฒนาและประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงาน ในการสัมมนามีผู้เข้าร่วมประชุม ประมาณ 320 คน ประกอบด้วย ตัวแทนคณะทำงานขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด จำนวน 274 คน แยกเป็นภาคใต้ 43 คน ภาคอีสาน 44 คน ภาคกลางและตะวันตก 72 คน กทม.ปริมณฑลและภาคตะวันออก 66 คน ภาคเหนือ 49 คน คณะทำงานขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนระดับชาติ จำนวน 15 คน และเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 30 คน

ในภาคเช้า การสัมมนาเริ่มต้นจากการนำเสนอภาพรวมการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน โดยผู้ช่วยผู้อำนวยการพอช. ต่อด้วยความคืบหน้าการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนระดับพื้นที่ โดยตัวแทนคณะทำงานขับเคลื่อนทั้ง 5 ภาค

จากนั้น มีการเสวนา ในหัวข้อ “ การเชื่อมโยงสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของขบวนการองค์กรชุมชนระดับจังหวัด อย่างมีทิศทางและมีพลัง” มีผู้ร่วมเสวนา จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้แทนพื้นที่ปฏิบัติการ ผู้แทน อบต. ผู้แทนคณะทำงานขับเคลื่อน ผู้แทนผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาค พอช. และผู้อำนวยการ พอช. ประเด็นสำคัญจากการเสวนา มีดังต่อไปนี้

1. เรื่องที่สำคัญและยากที่สุดในการดำเนินงานขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนที่ผ่านมา

- หลักการที่สำคัญของสภาองค์กรชุมชนตำบล คือ เป็นสภาของชาวบ้านพวกเราเอง ที่มีการรับรองความเป็นองค์กรชุมชนจากชาวบ้าน โดยมีเวทีการปรึกษาหารือร่วมกันและเชื่อมโยงให้ทุกเรื่องเป็นกระบวนการจัดตั้งให้เกิดขึ้นและสิ้นสุดที่ตำบล ต่อจากนั้นภายหลังจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลแล้ว ทิศทางการดำเนินการในระยะต่อไปเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง

- คณะทำงานขับเคลื่อนในระดับจังหวัดจะต้องมีหน้าที่ลงไปขับเคลื่อนในพื้นที่ โดยสามารถแก้ไขข้อติดขัด เงื่อนไขต่างๆในการทำงานไปได้ เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยให้มีการบูรณาการใช้งบประมาณที่มีอยู่เดิมในการขับเคลื่อน

- ชาวบ้านจะต้องเข้าใจเจตนารมณ์ของพ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนในระดับต่างเข้าใจและใช้เป็นเครื่องมือ ในขณะที่การอธิบายให้เกิดความเข้าใจจำเป็นต้องใช้เวลา

- สภาพองค์กรชุมชนจะเป็นการสร้างเปลี่ยนแปลงที่ชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดตัวเอง จากฐานที่ระดับตำบลเข้มแข็ง สู่อำเภอเข้มแข็ง ไม่ใช่สภาตัวแทนแต่เป็นสภาของทุกคนในตำบล เป็นปชต.บนวิถีชีวิตจริง ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยไม่ยึดติดกับระเบียบกติกา และเอกสารมากเกินไป

- การขับเคลื่อนสภาพองค์กรชุมชนจะต้องประสานเชื่อมโยงความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีในท้องถิ่น ทั้งระดับตำบลและจังหวัด โดยทำงานร่วมกันอย่างเป็นมิตร

2. ทิศทางสำคัญในการเชื่อมโยงในระดับจังหวัดเป็นอย่างไร มีแนวทางไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไร

- สภาพองค์กรชุมชน เป็นสภาของชุมชนที่เอาข้อมูลมารวมกัน คนเข้ามารวมกัน มาปรึกษาหารือถึงแนวทางการพัฒนาของตำบล ไม่ได้หมายความว่าเรามีสภาองค์กรชุมชนแล้วชุมชนจะเข้มแข็งได้เลย แต่สภาจะเป็นตัวยึดโยงให้กลุ่มต่างๆ ในชุมชน ในตำบลเข้ามาผนึกพลังร่วมกัน

- การจัดความสัมพันธ์ที่ผ่านมาเป็นแนวดิ่ง แต่วันนี้เราต้องจัดความสัมพันธ์แนวราบให้เกิดขึ้น ประชาชนต้องกำหนดอนาคตตัวเอง การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนสามารถจัดตั้งได้ แต่จะให้สภามีการดำเนินงานต่อเนื่องต่อไปได้ในอนาคตนั้นสำคัญยิ่งกว่า

สภาองค์กรชุมชนจะต้องเป็นสภาที่ดำรงไว้ซึ่งพลังของท้องถิ่น รักษาอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นให้สภาเป็นเครื่องมือของชุมชน เราจะฟื้นฟูพลังของท้องถิ่น ในเรื่องต่างๆเชื่อมโยงอย่างมีจุดยืนที่จะเชื่อมกันที่ตำบล

- สภาพองค์กรชุมชนจะต้องมีวิถึญาณในการขับเคลื่อนให้สภาเคลื่อนไปอย่างเป็นธรรมชาติ ประชาชนเป็นผู้ถือกฎหมายของตนเอง ใช้เป็นเครื่องมือได้อย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนาจังหวัดหรือการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากหลายเรื่องที่เราขาดการไม่มีแผนดำเนินการแต่ชาวบ้านอยากจะทำหรือทำอยู่ เมื่อเรามีกรม.จะทำให้เรามีส่วนร่วมในการเสนอสิ่งที่เราจะทำต่อหน่วยงานได้ เป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับภาครัฐได้ อยู่ที่ใช้กฎหมายนี้ให้เกิดประโยชน์กับเราเอง

- สภาพองค์กรชุมชนจะนำไปสู่การเปลี่ยนความสัมพันธ์ใหม่ในระดับจังหวัด โดยมีเนื้อหาสาระที่มีอยู่จริง เป็นสภาตามวิถีชีวิตที่มีอยู่แล้ว และเป็นการโยงกันในระดับแนวราบที่คนในจังหวัดมาแลกเปลี่ยนกัน โดยการ โยงกับขบวนจังหวัดในแนวราบเป็นการนำเอาปัญหาที่เท่าๆกันมาแลกเปลี่ยนหาแนวทางแก้ร่วมกัน คิดร่วมกัน เมื่อเป็นการคิดร่วมกันของสภาองค์กรชุมชนตำบลของจังหวัดนั้นๆ จะทำให้มีน้ำหนักในการนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในระดับจังหวัดต่อหน่วยงานได้มากขึ้น ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้มากขึ้น

- การจัดความสัมพันธ์ที่ระดับจังหวัด คือ การเชื่อมโยงกันขึ้นมาเป็นเวทีประชุมสภาองค์กรชุมชนจังหวัด มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง เป็นการ โยงกันขึ้นมาของหน่วยย่อยๆ และการพัฒนาที่นำเสนอมาจากข้างล่าง อย่างมีสถานะในการทำงานกับจังหวัด โดยที่เราเป็นตัวตั้งมีส่วน

กำหนด ซึ่งอาจมีคณะทำงานในเรื่องต่างๆที่เป็นเรื่องร่วมกันในจังหวัด เช่น เรื่องสวัสดิการ การจัดการทรัพยากร ต้องทำงานอย่างต่อเนื่อง เห็นภาพรวม ไม่ใช่เวทีที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเลือกสมาชิกสภาพพัฒนาการเมือง ประชุมปีละครั้ง แต่เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างการพัฒนาาร่วมกัน

- ในการเชื่อมโยงสภาองค์กรชุมชนตำบลสู่ระดับจังหวัด ที่ระดับตำบล สภาจะต้องมีเนื้อหาสาระ มีคุณภาพ เกิดจากการเชื่อมโยงของกลุ่ม องค์กรต่างๆ ถึงจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนวิธีคิด มีแนวคิด มีการเปลี่ยนแปลงในระดับตำบล ที่จะบูรณาการแผนของรัฐกับชาวบ้านให้เป็นแผนระดับตำบล ที่ระดับจังหวัดมีการเชื่อมโยงที่เนื่องงานการพัฒนาในเรื่องต่างๆของขบวนระดับจังหวัด เชื่อมแผนการพัฒนาเป็นของระดับจังหวัด เป็นแผนยุทธศาสตร์จังหวัดที่เกิดขึ้นมาจากการปรึกษาหารือของขบวนชุมชนระดับจังหวัดร่วมด้วย

- การขับเคลื่อนงานสภาาร่วมกับภาครัฐเป็นศิลปะในการดำเนินการอย่างหนึ่ง จากฐานเดิมในการทำงานหลายประเด็นมีการทำงานที่เชื่อมโยงกับภาครัฐในระดับพื้นที่อยู่แล้ว แต่ต้องใช้ศิลปะในการทำงานกับหน่วยงานราชการ เริ่มต้นจากการมีคณะทำงานของชุมชน

โดยสรุป ทิศทางสำคัญในการเชื่อมโยงสภาองค์กรชุมชนในระดับจังหวัด คือการจัดปรับความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างภาครัฐกับชุมชน ประชาชน โดยให้ชุมชนมีแผนการพัฒนา มีระบบข้อมูลของตนเอง เพื่อนำเสนอต่อการจัดทำแผนการพัฒนาในระดับจังหวัด รวมถึงชุมชนมีอำนาจในการจัดการพัฒนาในพื้นที่และมีการบูรณาการงบประมาณในจังหวัด

มีแนวทางการปฏิบัติ คือ การจัดความสัมพันธ์กับหน่วยงาน ควรเริ่มดำเนินการจากตัวเราทำเป็นหนังสือเสนอต่อผู้ว่าราชการเป็นผู้ลงนาม

ในระดับชุมชน ควรมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของพี่น้องตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ขึ้นมาสู่จังหวัด เป็นความสัมพันธ์แนวราบที่มีฐานการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน และคนในชุมชนมีส่วนในการตัดสินใจว่าจะร่วมกันพัฒนาพื้นที่ตนเองอย่างไร

การเปิดเวทีประชุมระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนเริ่มจากการเชื่อมโยงองค์กรชุมชนจากฐานงานเดิมในเรื่องต่างๆในจังหวัดเข้ามา เป็นการดำรงไว้ซึ่งพลังของท้องถิ่น และความหลากหลายของชุมชนท้องถิ่นอย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี โดยใช้กลไกที่มีอยู่เดิมในจังหวัด เช่น ศจพ. และอยู่บนพื้นฐานการทำงานที่มีข้อมูลเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

ในภาคบ่าย จัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อยรายภาค เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนและร่วมกันกำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนในระดับจังหวัด โดยข้อสรุปประมวลจากการประชุมทั้ง 5 ภาค มีดังต่อไปนี้

1. แนวทางและแผนปฏิบัติการ สภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัด

- การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชนตำบลในระยะต่อไป

- การพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเจตนารมณ์ หัวใจสำคัญของ พรบ.สภาฯ อย่างลึกซึ้งชัดเจน
 - พัฒนาให้เกิดศูนย์ข้อมูลระดับตำบล จัดระบบฐานข้อมูลองค์กรชุมชนและยกระดับเป็นศูนย์เรียนรู้สภาพองค์กรชุมชนตำบล มีฐานข้อมูลที่เชื่อมโยง สนับสนุนให้เกิดการจัดทำแผนพัฒนาในระดับตำบล เชื่อมโยงเนื้อหาประเด็นงานที่อยู่ในพื้นที่ ให้มาบูรณาการทำงานร่วมกันในระดับตำบล
 - มีคณะทำงานขับเคลื่อนระดับจังหวัด และมีแผนการเชื่อมประสานการขับเคลื่อนในภาพรวม
 - มีการพัฒนาแกนนำระดับตำบลเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในตำบลนำร่องในการจัดตั้งสภาพองค์กรชุมชนให้สามารถขยายผลการจัดตั้งครบทุกหมู่บ้าน เสริมขีดความสามารถของกลไกสภาพองค์กรชุมชนตำบลให้เข้มแข็ง
 - มีระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานหลังการจัดตั้งสภาฯ และการขยายผลพื้นที่จัดตั้งสภาพองค์กรชุมชนตำบลในแต่ละจังหวัด
 - จัดให้มีศูนย์ประสานงานการขับเคลื่อนที่จังหวัด
 - ในการประชุมครั้งแรก ต้องมีการกำหนดทิศทางเป้าหมายภารกิจของเวทีสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับจังหวัด
 - จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ใช้สื่อในการสร้างความเข้าใจประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่น เช่น สื่อวิทยุชุมชน สร้างและพัฒนานักจัดการความรู้ท้องถิ่น เพื่อถอดบทเรียนจากการทำงาน/ ถอดชุดความรู้
- การเชื่อมโยงกับฐานงานพัฒนาต่างๆในระดับจังหวัด
- สภาพองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือของการบูรณาการงานประเด็นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตำบล ให้เกิดการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง
 - กำหนดยุทธศาสตร์การทำงานประเด็นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขบวนชุมชนระดับจังหวัด และผลักดันให้เป็นแผนยุทธศาสตร์จังหวัดของผู้ว่าฯ แผนของท้องถิ่นที่ท้องถิ่น
 - จัดระบบ และรวบรวมข้อมูลจากฐานงานประเด็น/ ข้อมูลจากการจัดตั้งสภาฯ เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานในท้องถิ่น ท้องที่
- การเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงาน
- การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/ภาคีให้เข้าร่วมในการดำเนินงานของสภาฯ เพื่อให้ภาคีรับรู้การขับเคลื่อนงานของชุมชน และเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหัวใจสำคัญของ พรบ.สภาฯ โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน

- การประสานความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัดให้เข้าร่วมในเวทีประชุมระดับจังหวัด
- ต้องมีระบบข้อมูล และ รูปธรรมความสำเร็จที่มีเนื้อหาสาระสำคัญของการทำงานของชุมชนให้เห็นเป็นรูปธรรมเสนอต่อหน่วยงานได้

2. การเตรียมการจัดประชุมในระดับจังหวัด

- ให้คณะทำงานระดับจังหวัดทำหน้าที่สร้างความเข้าใจเรื่องการประชุมในระดับจังหวัด คณะทำงานขับเคลื่อน ประชุมปรึกษาหารือกันร่วมกับแกนนำแต่ละตำบล เพื่อเตรียมการและออกแบบการประชุม
- รวบรวมข้อมูลการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลในแต่ละจังหวัด
- ประสานความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงาน/ภาคี เข้าร่วมประชุม รวมทั้งสื่อมวลชนในท้องถิ่น
- มีสถานที่การประชุมที่ชัดเจน ให้เป็นพื้นที่ที่สำคัญแสดงถึงสัญลักษณ์ขององค์กรชุมชนในจังหวัด

3. แนวทางการคัดเลือกตัวแทนระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการยอมรับและให้สัมพันธ์ เชื่อมโยงกับ ขบวนการพัฒนาในจังหวัด

- กำหนดคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ของผู้แทนให้ชัดเจน เริ่มจากคุณสมบัติตาม พ.ร.บ.
- ควรเป็นตัวแทนที่มีแนวคิด มีฐานจากองค์กรชุมชนที่ชัดเจน มีความสัมพันธ์/เชื่อมโยงกับงานที่ทำในตำบล และมีพื้นที่ทำงานจริง สามารถมองขบวนการองค์กรชุมชนในภาพรวมทั้งจังหวัดได้ มีความตั้งใจและศรัทธาในแนวทางของขบวนการชุมชน เชื่อมมั่นแนวทางชุมชนเป็นแกนหลัก
- เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนในการเชื่อมโยงประสานการทำงานกับหน่วยงาน/ภาคีจังหวัดในการทำงานพัฒนา และมาจากฐานของคนในตำบล
- ผู้แทนที่ได้รับการคัดเลือกต้องแสดงวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีความรู้และการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ สามารถถ่ายทอดข้อมูลให้ผู้อื่นต่อไปได้